

כמו כולם

ב-22 בנובמבר 1976 נתברשו המוני בית-ישראל, כי היאחות-הנח"ל גשור, הממוקמת על קו-הרכס של הגולן הדרומי, הפכה יישוב-קבע אזרחי. לכאורה, לא היתה כל סיבה להתרגשות. לא היה זה אלא עוד יישוב אזרחי אחד, שניתוסף אל כ-20 יישובים אחרים, מושבים וקיבוצים מכל הזרמים וה-גוונים, אשר הוקמו ברמת-הגולן מאז תום מלחמת ששת-הימים.

אולם, לאמיתו של דבר היה לו, לקיבוץ גשור, ייחוד משלו. וייחוד זה הודגש בהבלטה מרובה בכל כלי-התיקשורת שסיקרו את האירוע: לראשונה מזה תשע שנים, הצטרף הקיבוץ-הארצי - השומר-הצעיר אל המע-שה התיישבותי מעבר לקו הירוק (זאת, אם לא נביא בחשבון את את קיבוץ שניר, הממוקם ליד מקורות-הירדן, ואשר מרבית אדמותיו נמצאות בשטח המפורז שבצפון, "אצבע הגליל").

הקיבוץ-הארצי הביא לסיומן שנים ארוכות של הת-לבטיות, בקשר ליצירתו של עובדות התיישבותיות מעבר לקו הירוק. הצעד הנחרץ נעשה, סוף-סוף. הנהגת הקיבוץ-הארצי, שזכתה בתישבות ובטמחית-כתף מכל עבר על הצטרפותה לה, מיסחה שובה"ש היתה גאה ומאושרת. "הקיבוץ-הארצי" מה שהיא מחליט, הוא מבצע", הצהיר בנאוה גדולה מזכיר התנועה, נתן פלד, וברב-מקום בישר לעם היושב בציון, כי עוד ידו של הקיבוץ-הארצי נטויה, וכי הוא עומד להקים ברמה יישוב-קבע נוסף, בעגלא ובזמן קריב.

המעמד החגיגי של איזורה גשור לא הימם את

אשר כל דמיון בינם לבין ה,גבולות הבטוחים והמוכ-רים", שעליהם דיברה החלטה 242, הוא מקרי בהחלט. למותר לציין, כי שיעור היושר האינטלקטואלי שמגלים ה,יונים" בנקודה זו נמוך לאין-שיעור מזה של ה,גני-צים".

תוכנית-השלום של מפ"ם, שנתקבלה לראשונה ב-1967, ועודכנה מאז פעמים אחדות, הצטרפה אומנם מלכתחילה למוסכמה הלאומית הכללית של,אין חזרה לגבולות 1967". בהתאם לכך אף צידדו ההחלטות ב,תיקוני-גבול ביטחוניים" בגזרות מסוימות, ובהקמת ה,היאחזיות התיישבותיות-ביטחוניות" באותן גזרות. גר-עיני-נח"ל של תנועת השומר-הצעיר אכן שוגרו, במיסגרת שירותם הצבאי, לאישי היאחזיות כאלה (אשר רק האל הטוב ממעל ומזכירות הקיבוץ-הארצי מתחת ידעו, מהו ההבדל בינו לבין היאחזיות של זרמים תתיש-בותיים אחרים), אולם עדי-כה טרם הצטרף הקיבוץ-הארצי בפועל ליצירת עובדות-קבע התיישבותיות בני-י-רה כלשהו בשטחים הכבושים.

ההיסוסים היו רבים, והדיונים נתמשכו לאורך זמן. גרמו לכך, ללא ספק, הניגודים הברורים בין מסורתו הרעיונית של הקיבוץ-הארצי ודמיון הבינלאומי, לבין כמיהתו של,להיבדל מן הכלל", ולהיות בשר מבשרה של המוסכמה הלאומית.

אולם עתה נפרץ סוף-סוף הסכר. הקיבוץ-הארצי הפך, כמו כולם": הקיבוץ השומרי הראשון בשטחים הכבושים קם והיה, וקיבוצים אחרים כאלה עתידים, כאמור, להיתוסף אליו - מחר בגולן, ומחרתיים בגו-רות אחרות.

יוסי אמי'ת' גבולות

רעיון לא יירצח

אני יודע כי אין עיתון מחבב העתקת מאמר מעיתון אחר. אך דומני כי מכמה בחינות מהותיות, יהיה זה לתועלת אם תפרסמו את מאמרי זה. שהתפרסם בעל התישמר, ולו רק כדי שיגיע לרבים ושונים שאינם קוראי על התישמר. אפשר לראות את המאמר כבלתי-ירגיל, והי-מקום שתקדישו לכך לא יהיה מבזבז.

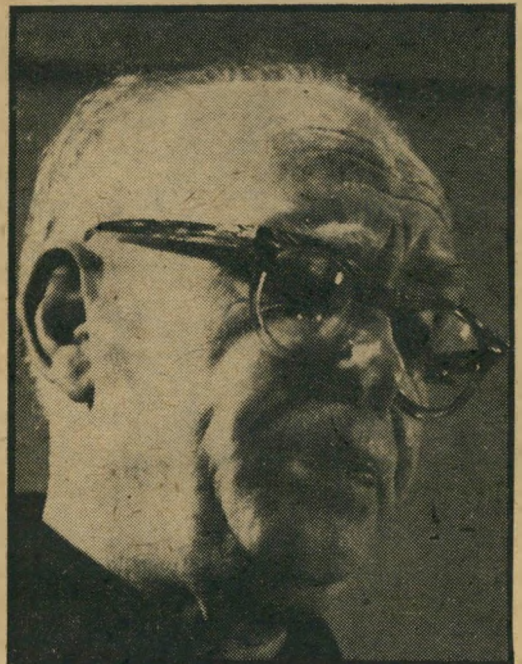
בהגיע סוף-סוף השלום לארץ למודת תלאות מלח-מה ולשני העמים רבי-הסבל, הרואים בה את מולדתם, יינון זכרם של רבים וטובים, משני צדי המיתרס, שהק-דשו את מיטב כוחותיהם, ומחם אף את חייהם, לבניית גשר ההבנה ולקיצור דרך הייסורים, מקום נכבד בין אלה יהיה שמור לפאזי דרווש אל חוסייני, איש שכונת א-טור שעל הר הזיתים, שב-23 בנובמבר השנה מלא שלושים שנה להירצחו.

הופעתו בזירה הפוליטית רבת-רושם היתה בימים הנסערים של 1946, כאשר הארץ היתה כיורה רותחת, משועת להסרת הכבלים שהטילה עליה המדיניות הברי-טית ולמציאת דרך להבנה יהודית-ערבית בדבר כינון עצמאות הארץ והבטחת האינטרסים החיוניים והשאי-פות הלגיטימיות של שני העמים בה, תוך שיתוף-פעולה נאמן ביניהם ובהתאם להתפתחויות ההיסטוריות שבי-זירה הגלובאלית ובאזורנו.

בן ארבעים-ושמונה היה, מבני משפחת החוסיינים המפורסמת, בן-ידודם של המופתי הירושלמי חאג' אמין אל-חוסייני, שהביטים סיפחו ועודדו את מנהיגותו, לאסונם, של ערבי ארץ-ישראל, ושל ג'מאל אל-חוסייני, ידימינו של המופתי בהנהלתו בפועל של, המפלגה הערבית הפלסטינית" (מפלגת החוסיינים), שמילאה את התפקיד המכריע בוועידה-הערבי-אעליון, המוסד המייצג הכולל של הציבור הערבי בארץ. במשך שנים רבות נטל פאזי המנוח חלק פעיל בתנועה הלאומית הערבית בארץ, שבהנהגת ראשי משפחתו, החוסיינים, לפי עזות עצמו היה פעיל במאורעות האנטי-יהודיים של שנת 1929 ובשנות-השלושים, כאשר על רקע ההתפתחויות הגלובאליות פנו המאורעות ביתר שאת גם נגד השלטון הבריטי בארץ. היה עצור במחנה-ריכוז. ברם, לימים הגיע לידי הכרה, כי מדיניותו של ההנהגה הערבית המסורתית אינה מוליכה אלא לתהום כי הדרך להגשמת השאיפות הלאומיות הערביות מן ההכרח שתפנה לכיוון אחר: הסכם ערבי-יהודי ופתרון בעיית הארץ על יסוד שוויון מדיני בין שני העמים ושיתוף פעולה ביניהם להגשמת השאיפות הלאומיות הצודקות של שניהם.

משנעשה לרוח החיה בקרב חוג ערבים שהחל מת-לכד למען הפצת רעיון ההסכם הפוליטי בין שני העמים, החל מחפש פתמים למחשבותיו ולפעולותיו בקרב הצי-בור היהודי. מטבע הדברים נמשע ראשי ה,ליגה להתקרבות ושיתוף יהודי-ערבי", שמזכירות המרכז שלה היתה בירושלים.

בשורה של גנישות ותלבנה האפשרות לכוון שיתוף-פעולה על בסיס פוליטי מוסכם, בין ה,ליגה להתקרבות ושיתוף" לבין אגדת, פלסטין או ג'ידיה" (א"י החד-שה), שעל הקמתה שקדו פאזי אל-חוסייני וחבריו. הכירוהם לא נשארו בחדר סגור. ב-22 ביולי 1946 הופיע פאזי באסיפת מוזמנים מטעם הליגה באולם הטכניון בחיפה, להסברת תפיסת חוגו. בגליון, "משמר" (קודמו של, על המשמר") מ-25 ביולי הובאה תמצית דבריו באותה אסיפה:

אישית. בדומה לכך נהגו גם, "עמודים", בטאון, "העליה החדשה", עולי גרמניה, שאישים מרכזיים מחבריה השתתפו במרכז ה,ליגה להתקרבות ושיתוף".

שאר העיתונים העבריים, במסרע של הרצח, לא חרגו מן המיסגרת המקובלת לגבי רצח רגיל. ההימנעות מלחשוף את הרקע הפוליטי של הרצח השפל, נועדה למנוע את התערעורת הטענה הישנה ש,אין עם מי לדבר", שאין למצוא ואין סיכוי למצוא ערבים הנכונים להבנה ושיתוף בין שני העמים, על יסוד האינטרסים החיוניים והשאיפות הלגיטימיות של שניהם. במאבק הרעיוני שהיה נטוש אז בציבור היהודי על דרכי המדיניות הציונית, היה עניין למנוע את המח-שבה מה אפשר היה לעשות ולמה אפשר היה להגיע, אילו מאחורי המדיניות בה דגלו החוגים שהשתתפו ב,ליגה להתקרבות ושיתוף" או תמכו בפעולותיה, היו עומדים לא חוגי מיעוט אופוזיציוני, שאפשרויותיהם ואמצעיהם מצומצמים, אלא מלוא מישקלם ואפשרו-יותיהם של היישוב היהודי בארץ והתנועה הציונית העולמית אשר מאחוריו.

דברים יסודיים בארץ ושתנו מאוד בשלושים השנים שחלמו מאז והעקרונות ה"ל אינם ניתנים עתה להגי-שמה במסגרת אחידה, כפי שהיה אפשרי אז. אך המעי-רכה בה נפל פאזי אל-חוסייני לא תמה. בהימשך המאבק הקשה למען השלום וההבנה היהודית-ערבית (כדבר חיים וייצמן: "ישראל וישמעאל היו אחים ויהיו אחים!"), תהלך-נא עימנו דמותו המעוררת כבוד של הלוחם הרואה-נכוחה, אמין-הלב ונחושי-החלטה. גם בהעלותו את זכרו כיום, אין מיצוי נאות יותר למחשבתו מאשר כותרת דבר מערכת, "משמר" על פרי-שת הרצח הנתעב לפני שלושים שנה: רעיון לא יירצח!

אהרון כהן, שער-העמקים

ליבני. הנפוץ הוא: כחבר קיבוץ של השומר-הצעיר, חשתי צער רב ובושה מוקה. ראיתי במעשה אשר נעשה צעד שאין ממנו חזרה - הצטרפות של הקיבוץ-הארצי, הלכה-למעשה, למוסכמה כלל-לאומית כזוהת אשר המיטה, ועוד תמיט עלינו, אסונות מרובים.

אחרי מילחמת ששת-הימים שנתרשה בציבור היש-ראלי ההנחה, כי מה שגרם למלחמת ישראל עד אז היה תוואי כזה או אחר של קווי-הגבול בין ישראל לשכנותיה הערביות אשר, מחמת, "נחיתות טופוגרא-פית" או, "חוסר-עומק" היוו מעין, "פיתוי" או "הזמנה להתקפות". הנחה זו, כאילו קורגבול כזה או אחר הינו המרכיב העיקרי, אם לא הבלעדי, של מה שקרוי, "ביטחון לאומי", לא נבדקה די-הצורך באורח מיקצועי, שיטתי ורצונאלי. עד-מהרה היו הכל, "ניצים", "יונים", כאחד (להוציא אי-אלה, ו"יפני-נפש", ו"שמאלנים"). שר-תפים למיתוס לאומי בלתי-מיעורע, שלפנו - תהיינה הנסיבות אשר תהיינה - אסור לה לישראל לחזור לקווי-הגבול שקדמו למלחמת ששת-הימים.

הוויכוחים הסוערים בין, "ניצים" ו"יונים" נסבו, איפוא, על השאלה כמה והיכן לספח, אך מעולם לא על השאלה האם לספח. כאן לא נותרו עוד ספיקות כלשהם.

החלטה מועצת-הביטחון מס' 242 מדברת על זכותו של כל מדינות האזור להיות בתוך, וגבולות בטוחים ומוכרים" (ודוק: כל מדינות האזור, ולאודווקא ישראל לבדה). ה,ניצים" בישראל דוחים החלטה זו מיסודה, על תוכה וקריבה. אולם ה,יונים", שלכאורה אימצו החלטה זו, נוהגים לגביה כגנבים בלילה. הם מציגים אותה כאילו נותה לישראל היתר כלשהו לסי-פוח שטחים כלשהם בפועל. ולצורך העניין המציאו את המושגים, "גבולות ביטחון" ו"גבולות בני-הגנה",

"יש דרך להבנה ולהסכם בין שני העמים, אם גם רבים המכשולים שבדרך זו. ההסכם הוא הכרח להתי-פתחות הארץ ולשיחורר שני העמים. תנאי להסכם - עקרון אי-השתלטות עם אחד על משנהו והקמת מדינה דו-לאומית. על בסיס שוויון מדיני ושיתוף-פעולה מלא בין שני העמים בתחומי הכלכלה, החברה והתרבות. העליה בעיה פוליטית היא ובמסגרת הסכם כולל לא יקשה לפתור את שאלת העליה היהודית, על יסוד כוח הקליטה הכלכלית של הארץ. ההסכם בין שני העמים צריך שיקבל את אישורו הבינלאומי ע"י אירגון האומות המאוחדות ועליו להבטיח לערבים, כי ארץ-ישראל הדור-לאומית העצמאית תצטרף לברית עם הארצות הערביות השכנות".

דברים אלה נתפרסמו גם בתוספת הערבית של "משמר", שהיתה מגיעה לאישי-ציבור ערבים רבים בארץ ובארצות השכנות. בקו זה פעל ככל שהשיגה ידו בתפקידי כמוזכר מרכז הליגה-להתקרבות-ושיתוף עקבתי מקורב אחר פעולותיו של פאזי ז"ל. היה זה נושא-דגל היודע את דרכו, נועז ועשוי ללא-יחת. על אזהרתו ואימוניו של שליח ג'מאל אל-חוסייני, השיב באומץ: "ההיסטוריה תשפוט דרכו של מי מאתנו היא הנכונה". אך המנהיגות הערבית לא הסכימה לסמוך משפט ההיסטוריה וללא דיחוי גבתה מפאזי את מחיר העזתו ואומץ-לבו. בערוב יום השבת, 23 בנובמבר הוא נרצח ליד ביתו בא-טור.

בציבור הערבי בלט תחילה הנסיון לטשטש את זהות הנרצח, את מהותו של הרצח השפל ואת עקבות מארגו. "אל-רודה", עיתון חוסייני, פירסם למחרת הרצח כי, בכפר טור נרצח ע"י אלמונים פאזי דרוויש". את שם-המשפחה המיוחסת ניסו להעלים, עד שפורסם ע"י עיתונים ערבים אחרים. אחר-כך ביקשו לטשטש את מהותו הפוליטית של הרצח ע"י הפצת גירסות, כי הנרצח נפל קורבן על רקע, "ענייני קרקעות", או, "עניי-נים משפחתיים". רק לאחר שסוכנויות-הידועות וגם ראדיו-לונדון הידועו כי הנרצח היה מצדד פעיל בה"בנה ערבית-יהודית - רק אז הודתה גם, סוכנות הידי-עות הערבית" באופיו הפוליטי של הרצח (,מייחסים להנרצח השתתפות בתנועה להתקרבות בין ערבים ויהו-דים").

רבים בציבור הערבי ציפו לראות מה תהיה תגובת השילטונות הבריטיים ותגובת הציבור היהודי. והתגובות מאלמות היו.

אם כי היה גלוי וברור לחלוטין מה שאירע, חקירת המשטרה לא יצאה מתחום הטיפול השגרתי בעניינים פוליטיים רגילים, תוך זהירות קפדנית שלא להיכנס לתחום הפוליטי. ג'מאל אל-חוסייני, ששוב ארצה הור-שה בתחילת 1946, היה מכריז בגלוי כי עליו האחריות למה שהוא כונה, "פעולות נגד בוגדים" והממשלה הבריטית ארתה בו את נציגם הלגיטימי של ערביי הארץ. משמעות הדבר ברורה היתה לחלוטין: ערבים שוחרי הבנה והסכם עם היהודים, ערבים המתנגדים להנהגת המופתי, משמש בחוטים מקאהר, וג'מאל אל-חוסייני - דמם הפקר! עמדה זו על הממשלה עורדה את הלאומנים הקיצוניים שציבור הערבי והרתיעה את אלה שחשבו על דרכים אחרות, חדשות, ועל הנהגה אחרת. היו שהפסיקו את פעולתם (ביניהם גם כמה משותפי מופתי) והיו שאף עזבו את הארץ.

ובציבור היהודי? - העיתון, "משמר" הקדיש לפר-שה את תשומת-הלב הראויה; "הארץ" מסר על הרקע האמיתי של הרצח, גם פירסם רשימה מאת הסופר משה סמילנסקי (מחברי ה,ליגה", שהכיר את פאזי